

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

Nr 7

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Redaktion: Styrmansgatan 1, Stockholm. - Tel. 60 63 08. - Postgiro 4870.

Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1943

25 årgången

Läroböcker och instruktioner för brandkårspersonal.

Inledningsanförande för diskussion under Svenska Brandbefälsförbundets årsmöte i Norrköping den 17. juni 1943.

Jag har anmodats att inleda dagens första diskussionsämne om "Läroböcker och instruktioner för brandkårspersonal".

Detta ämnes innebörd är för vårt lands brandväsen av större betydelse, än som ett hastigt bedömande av rubriken kanske giver uppfattning om.

Tidens onda förhållanden hava haft det goda med sig, att de öppnat ögonen hos allmänheten för brandväsendets nödvändighet för landet och dess innevånare, och detta har redan medfört en oanad tillkomst av nya brandkårer över hela landet, en nydaning som kommer att ytterligare ökas, om den nya brandlagen med förslag om brandkårer i varje kommun blir antagen.

Brandkärerna stå icke längre isolerade till sig själva. Stora och små brandkårer hava blivit beroende av varandra genom ömsesidig hjälpverksamhet, och därav har behovet av likformighet i utrustning och utbildning blivit ännu mer framträdande. Därför gäller det att mer än förut få fram yrkesbildning hos *alla* brandkårs ledare och personal, om vi skola kunna ernå slagkraft och förebyggande åtgärder. Grunden för slagkraft måste läggas med lämpliga instruktioner, som giva en likformig och praktiskt utformad utbildning åt brandkärerna, och grunden för det förebyggande brandskyddet bör vinnas genom läroböcker, ur vilka kunskaper och erfarenheter kunna inhämtas.

Anledningen till att detta ämne nu upptagits är sålunda betingat av tidsläget och utvecklingen och ändamålet med att denna fråga uppställts till allmänt dryftande i dag är en önskan att av här församlade brandbefälet få höra uttalanden om:

dels vilken brandlitteratur brandkårererna nu i första hand hava behov av, och

dels vilka synpunkter, som i stort böra vinna beaktande vid denna litteraturs utformande för att bli fullt ändamålsenlig och till verklig nytta för våra brandkårer.

Någon diskussion om *behovet* av instruktioner och läroböcker för brandkårererna torde väl knappast behövas, då vi alla säkerligen äro övertygade om dessas nödvändighet.

Jag får föreslå, att den kommande diskussionen inriktas på uttalanden angående följande frågor, och att vi därvid först gå in på instruktionerna.

1. Frågor rörande instruktionerna:

a) Vilka instruktioner äro i första hand behövlige för landets brandkårer?

b) Vilka synpunkter i stort böra tillgodoses med avseende på instruktionernas innehåll och utformande?

2. Frågor angående läroböcker:

a) Vilka ämnen böra i första hand behandlas i läroböcker avsedda för våra brandkårer?

b) Vilka ämnen böra dessutom behandlas i läroböckerna?

3. Till vilka institutioner böra vi göra hänvändelse om utgivande av:

a) Instruktionerna?

b) Läroböckerna?

Om dessa frågor får jag nu inledningsvis anföra följande.

Vilka instruktioner äro i första hand behövlige för landets brandkårer?

Jag sätter då utbildningsinstruktionerna främst. Dessa skola utgöra grundvalen för brandkårerernas utbildning genom att meddela de sätt, på vilka brandredskapen på mest praktiska sätt skola sättas i funktion samt huru utbildningen härför bör bedrivas, allt med hänsyn till uppträdandet på brandplatsen. Ett dylikt samfällt utbildningsreglemente är ett behov för alla brandkårer.

En annan instruktion, som brandkårererna behöva, är om släckning av skogsbrand. Skogsbrandsläckningen är nämligen ganska olika släckning av byggnadseldsvådor, och dessutom kommer enligt nya brandlagen brandkårererna att vara skyldiga att deltaga i skogseldsläckning, varjämte brandcheferna skola ställas som överordnad över brandfogdarna.

För den inre tjänsten är också en instruktion behöfvig, men den har ej samma gemensamhetsbetydelse, som de förutnämnda, utan måste läggas efter mera individuella förhållanden hos varje brandkår.

1. b) Vilka synpunkter i stort böra då tillgodoses med avseende på nämnda instruktioner?

Beträffande utbildningsreglementet anser jag

att ett vid alla våra brandkårer lika utbildningssystem är nödvändigt och får härför framlägga följande *skäl* förutom vad jag förut nämnt om tidsförhållandenas krav.

Den *huvudsakliga* brandredskapen är av lika konstruktion vid alla våra brandkårer och bliver ännu mera lika genom den av alla önskede, pågående standardiseringen. Inlärandet av denna redskaps hanterande kan och bör därför också bli likartad vid alla brandkårer. Något motiv varför samma redskap

skall hanteras på ett sätt av en stor brandkår och på ett annat sätt av en mindre brandkår förefinnes icke.

För brandchefen vid både den stora och den mindre brandkåren synes det vara en skyldighet att under fred och ännu mer under krig hava sin totalstyrka så manöverindelat, att han på brandplatsen dels skall kunna få varje redskap satt i funktion av den minimestyrka, som härför erfordras, och dels att han därigenom skall kunna bereda sig tillgång på personal för angrepp med ett flertal redskap och på så många angreppspunkter, som totalstyrkan medger. En lika indelning av personalen för släckningsarbetet erfordras därför vid alla brandkårer oberoende av kårens storlek.

Det nu gemensamma arbetet av flera brandkårer på brandplatsen gör, att man sällan kan särskilja den ena brandkårens personal från den andras arbeten, utan att delar av kårerna komma att sammanblandas för arbete tillsammans eller under andra brandkårens befäl. Även detta utgör ett talande skäl, varför inlärandet av redskapens hanterande bör vara lika vid alla brandkårer.

För det stora antal brandkårer, vars utbildning ledes av brandkonsulenterna är behövt att brandkonsulenterna giva alla sina brandkårer lika instruktioner för redskapens utnyttjande och härför hava att gå efter ett enhetsreglemente, vilket sedan i fortsättningen utan vidare instruktioner kan följas av brandcheferna vid deras ledande av övningarna.

När det önskemål, som vi sedan länge strävat efter, att få möjligheter för transporter och befordringar av personal mellan brandkåren, kan bli förverkligat, då böra de transporterade helst omedelbart kunna fullgöra sin utbildningstjänst vid den nya brandkå-

ren, men detta kan ej bli möjligt utan att vi tillämpa ett lika utbildningsreglemente vid alla brandkåren.

Såvitt jag fattat uppgiften för statens brandskola rätt, så avser denna icke att vara endast en skola utan även bli en ledare för våra brandkårers utveckling i rätt riktning. Om så är, hava vi säkerligen att av skolan förvänta normgivande riktlinjer för även våra brandkårers praktiska utbildning enligt ett utbildningsreglemente. Ett ledande sådant reglemente torde icke gärna kunna anvisa brandkåren alternativa, olika utbildningssystem utan bör det för skolan vara angeläget att tillämpa ett för alla brandkårer enhetligt utbildningsreglemente med avseende på brandredskapens bemanning och manövrerande.

Alla nu anförda synpunkter tala enligt min mening tillräckligt för att ett lika utbildningssystem bör följas, om utbildningsreglementet skall bli tillgodoseende och böra efterföljas.

Angående utbildningsreglementets omfattning har framkastats, att skilda reglementen borde utgivas för stora resp. små brandkårer. Såsom jag förut framhållit hava båda dessa emellertid huvudredskapen av samma konstruktion. Enda skillnaden utgöres av, att de stora brandkåren hava flera slags redskap därutöver t. ex. mekaniska stegar, viss livräddningsredskap m. m. Var skall man dessutom sätta gränsen mellan stora och små brandkårer? Redan nu finnas flera borgarbrandkårer, som hava större redskapsutrustning än mindre yrkesbrandkårer. Och dessutom får man ihågkomma, att alla brandkårer utvecklas med en alltmer ökad redskapsutrustning och att de i mån så sker, böra hava tillgång till ett reglemente, som omedelbart kan giva dem vägledning i den ny-

anskaffade redskapens manövrerande.

Därför synes mig behöfligt, att vi hava ett reglemente, som omfattar all redskap, men att detta avfattas i flera delar t. ex. en innehållande allmängiltiga anvisningar samt instruktioner för den redskap, som alltid bör finnas vid varje brandkår, en del för övriga redskap samt en del med anvisningar om utbildningens bedrivande. Av det i sin helhet utarbetade reglementet skulle då av brandkärerna behöva anskaffas endast den del eller de delar, som för dem äro behöfliga och något hinder ur kostnadssynpunkt för anskaffandet skulle därefter icke förefinnas.

Det utbildningsreglemente för brandkärer, som vi nu under 14 år haft tillgång på, och som många brandkärer följa, synes mig alltså jämt kunna bliva tillgodoseende efter modernisering enligt nyttillkomna förhållanden och med iakttagande av här anförda synpunkter. Nuvarande upplagan är emellertid slutsåld, varför en ny upplaga snarast bör utgivnas med iakttagande härav. Ett förslag härtill ligger nästan helt utarbetat, men slutarbetet har avbrutits av skäl, som herrarna känna till.

En *instruktion för släckning av skogseld* hava vi sedan 27 år tillbaka, senast utkommen i tionde upplagan, och jag förmodar, att den fortfarande kan anses lämplig efter vissa tillägg, som kunna förmedlas av de rön, vilka möjligen kunna utvinna av de prov, som f. n. utföres av en kunglig kommitté beträffande släckning av skogseldar med vatten. Sannolikt är att tillägg även böra göras på grund av bestämmelserna i blivande brandlagen.

Instruktionen för inre tjänsten måste givas ett innehåll, som helt är beroende av den egna brandkärrens personal och lokaliteter. Härför behövs endast en stomme och

en dylik hava vi redan i Brandskyddsföreningens bok "Brandstadgan. Kommentarer och handledning.", ehuru även den bör rättas efter nya brandlagen.

2. Jag kommer så till läroböckerna.

Vilka ämnen böra i första hand behandlas i läroböcker avsedda för våra brandkärer?

Framst sätter jag då läran om eldsläckning.

Därtill kommer snart nog en handledning vid tillämpning av bestämmelserna i nya brandordningen och brandstadgan.

Eldsläckningsläran.

Kunskaper i eldsläckningsarbetets ledande och utförande måste finnas vid alla brandkärer. Även landsbygdens små brandkärer kunna ställas inför svåra och stora uppgifter, ty där finnas industrier, ålderdomshem, sågar, virkesupplag m. m.

Jag anser, att vi behöva en mera omfattande eldsläckningslära för mera ingående studier samt dessutom en mindre sådan med översiktligt, men tillräckligt innehåll för det stora flertalet brandkärer.

Riksförbundet har låtit utarbета en större eldsläckningslära, vilken också ligger nästan färdig för eventuellt beslut om utgivande och sedan flera år har Riksförbundet utgivit en mindre eldsläckningslära, vilken säges fylla sin uppgift.

En lärobok såsom *handledning vid tillämpning av bestämmelserna i nya brandlagen* bliver nödvändig för att underlätta avfattandet av brandordningar i varje kommun. Den bör utarbetas med ledning av de utmärkta handledningar, som för nu gällande brandstadga meddelats i Brandskyddsföreningens bok "Brandstadgan. Kommentarer och handledningar".

Vilka ämnen böra dessutom behandlas i läroböcker?

Sådana ämnen äro många, ty de böra tillgodose brandbefälens behov av studier för att inhämta lärdomar i den mångfald förhållanden, som beröra dem som ledare och rådgivare. Läroböcker i det förebyggande brandskyddet äro här särskilt framträdande som behöfliga. De avse bl. a. byggnadsteknik, elektroteknik, kemi och fysik m. m. i vad dessa hava samband med brandskyddet.

Att sammanföra alla dessa olika grenar i en enda handbok torde icke vara möjligt, utan bör man nog fortgå på den väg kapten Götherström anvisat med sina många lärrika broschyrer.

Till läroböckerna anser jag även bör räknas den samling meddelanden från Riksförbundets arbetskommission, som utgives av Riksförbundet för att lämna brandkårerens anvisningar om brandredskap, brandstationsbyggnader m. m. och som är till nytta för brandcheferna vid nyanskafter.

3. Till vilka institutioner böra vi då hänvända oss för utgivande av denna brandlitteratur?

Instruktionerna böra självfallet komma till stånd genom eller i samråd med statens brandskola. Skolan bör vara ledande för brandkårsutbildningen i landet. För dess styrelse bör därför vara angeläget att just nu under den stora utvecklingen av brandväsendet få till stånd sådana instruktioner, som giva alla brandkärer en praktiskt lagd, likformig och för alla brandkärer tillgodoseende grund att efterfölja vid sin utbildning. Hittills har skolan överlämnat den praktiska utbildningen till de brandchefer, till vars brandkärer denna utbildning hänvisats. Brandskolans elever hava därigenom fått en delvis olika praktisk utbildning, beroende på de tyvärr ännu använda olika utbildningssystem, som tillämpas vid några av dessa brand-

kärer. Säkerligen har denna utbildning i och för sig varit mycket god, men den kan icke bliva den likartade, praktiska utbildning, som är behöflig för landets brandväsen.

Hur skolan ämnar göra för att få fram instruktionerna är ej känt, men från skolan har meddelats, att skolan icke disponerar över medel för utbildningsreglementens utarbetande eller utgivande. Brandskyddsföreningen och Riksförbundet hava erbjudit sig att utgiva utbildningsreglementet för brandkärer i modärnerad upplaga, men resultat har ännu icke nåtts på denna väg. För Riksförbundet och Brandskyddsföreningen kan givetvis icke komma i fråga att utgiva ett utbildningsreglemente, om detta icke sedan kommer till användning vid brandskolans undervisning. Som bevis på nu rådande behovet av utbildningsreglementet får jag anföra, att det lär ligga inne rekvisitioner på ett stort antal exemplar, vilka icke kunnat expedieras.

Huruvida Brandskyddsföreningens hittillsvarande instruktion för skogseldsläckning kommer att användas av brandskolan efter det den erhållit förut av mig omnämda tillägg, är ej känt.

Angående institutioner för utgivande av läroböcker torde det fortsätta utgivandet av den mindre eldsläckningsläran samt tillkomsten av den större eldsläckningsläran bliva helt beroende av, om de anses böra användas av statens brandskola.

Det stora flertalet övriga läroböcker synes fortfarande böra lita till våra riksorganisationer som utgivare. De äro nämligen i mindre beroende av användningen som läroböcker vid brandskolan. Och vi få hoppas, att den framstående läroboksförfattaren kapten Götherström lika oförtrutet som hittills måtte giva oss ytterligare en mångfald läroböcker till de många myc-

ket värdefulla, han redan berikat vår svenska brandkärslitteratur med. Men jag får rikta en vänlig anhållan och maning till det svenska brandbefälet att ej endast taga emot eller vara blott kritiserande utan själva fatta pennan och giva oss av hos Eder säkerligen befintliga stora erfarenheter och utarbeta läroböcker härom samt hembjuda dem till våra riksorganisationer för utgivande. Vi hava ännu mycket oarbetat i vår svenska brandlitteratur.

Som slutord i detta mitt inledningsanförande vill jag uttala min övertygelse om, att vi aldrig kunna nå den fullkomning av vårt brand-

väsen, som är nödvändig, om vi ej byggt upp en grund av goda och för alla brandkärer likformade utbildningsinstruktioner, och att vi ej heller kunna uppnå verklig yrkesutbildning utan tillgång på en riklig och lärorik lärobokslitteratur. Må därför herrarnas uttalanden i dag giva erfarenheternas synpunkter på, huru vi böra utforma och söka förverkliga instruktionerna för brandkårsutbildningen i landet, och huru vi bör söka utvägar för utgivandet av läroböcker, som giva möjligheter för yrkesutbildning hos alla landets brandchefer.

R. Stridbeck.

Vad bör göras för stärkandet av brandväsendet på landsbygden?

Inledningsanförande för diskussion vid Svenska Brandkärernas Riksförbunds, Svenska Brandskyddsföreningens och Svenska Brandbefälsföreningens gemensamma årsmöte i Norrköping den 19 juni 1943.

Innan man söker besvara denna fråga, måste man göra klart för sig, dels vad man menar med landsbygden, och dels måste man taga ställning till vart man vill komma. Eller rättare sagt, man måste vara överens om vilka krav myndigheter och brandsakkunnige, samt icke minst brandförsäkringsbolagen böra ställa på det brandväsende vi rätteligen kalla för landsbygdens.

Vad det första beträffar, så finner man, om man granskar Riksförbundets matrikel för år 1942, att de anslutna brandkärerna fördela sig så, att c:a 5 % tillhöra städer och köpingar, c:a 20 % industrier och slutligen 75 % på

landet kringspredda kårer. Huvudparten av industrierna torde kunna hänföras till landet.

Jag skulle vilja föreslå, att i detta sammanhang och vid frågans bedömande, man bortkopplar industrierna, enär dessa, till den kraft och verkan det hava kan, redan äro utsatta för en intensiv påtryckning från Luftskyddsinspektionen, Länsstyrelserna, Brandskyddsorganisationerna, Försäkringsbolagen samt den s. k. Samarbetskommittén för industriellt brandskydd. Denna senare företräder olika statsorgan och flera samhällsbevarande sammanslutningar.

Så återstår då alla dessa 75 % av Sveriges brandkärer, visserligen

ofta större eller mindre samhällen, men ännu oftare rena bondebygden, och ej sällan vårt lands mest avlägsna och otillgängliga trakter.

Här, där större delen av landets brandkårer äro stationerade, ligger Sveriges landsbygd, och det är här brandväsendets förstärkande är så aktuellt och alltjämt av behovet påkallat.

Vart vill man då komma? Jo. Svaret kan sammanfattas i de enkla ord att brandväsendet skall bli effektivt och betryggande. Man vill ha brandlag och man vill att brandstadgans Avd. II. skall inte endast antagas, utan även tillämpas.

För att ej måla alldeles för svart, bör man jämföra slagkraften hos landsbygdens brandväsende i dag och för 15 år sedan, och då är utvecklingen alls icke nedslående. Riksförbundets energiske sekreterare, som i år, efter väl förrättat värv, tänker dra sig tillbaka, kan med tillfredsställelse se sin förut så anspråkslösa brandkårfamilj ha vuxit ut till den imponerande styrkan av minst 21,000 man, minst 1,500 brandbilar, minst 4,000 motorsprutor, och en slanglängd, som fågelvägen räcker från Norrköpings brandstation till Narvik. Detta resultat har ej kunnat nås utan ett oerhört arbete. Vid denna återblick och inför denna församling, är jag viss om att Herrar konsulentkamrater äro med mig ense om att samarbetet med Kapten Gillner varit utomordentligt gott. Ty här om någonsin har det gällt och gäller alltjämt, att alla ha samma oegennyttiga mål för ögonen.

Efter krigsutbrottet ha organisationsmöjligheterna i hög grad underlättats genom Statsmakternas och Luftskyddsinspektionens inbripande. Kriget har givit luft under vingarne, men den som ej levat på landet, kan ej göra sig en föreställning om de stötestenar som mötts på vägen. Den före kri-

get, mot all modärn utveckling av landsbygdens brandväsende, rikta de konservatismen, har mången gång prövat konsulentens tålmod.

Vad bör göras? Man kunde svara så: "Förmå Riksdagen att omedelbart antaga brandlagen." Då blir allting så bra. Men så lätt är det inte! Beklagligtvis måtte stora svårigheter föreligga, ty annars måste väl var och en för brandsäkerheten intresserad person förstå, att härmed vore mycket vunnet. Den rena landsbygden har i alla hit hörande frågor blivit eftersatt, och vi som arbeta i obygderna, ha svårt att hysa vänliga känslor mot dem som förhåla frågans lösning.

I avvaktan på denna efterlängade lag, och på vad i densamma slutligen skall komma att föreskrivas, ger rubriken på detta lilla anförande, med följande diskussion, anledning framföra vissa önskemål, samtliga mina egna och grundade på konsulenterfarenheter.

Dessa önskemål syfta dels på brandväsendets förstärkande och äro dels av förebyggande natur.

Organisationsarbetet för bildande av brandkårer måste alltjämt bedrivas, så att ingen bebyggd del av vårt land blir lämnad åt sitt öde. Som väl är, är man nu inne på den enda rätta vägen, nämligen med mindre, tätt liggande och rörliga brandkårer. Numera behöver man ej redogöra för fördelarna härav. Men klart är väl att 5 tätt på varandra anläggande kårer med 5 motorsprutor och mellan 4000 å 5000 m slang har vida större värde än en enhet från större och avlägsna kår, medförande en motorspruta och högst 1000 m slang.

Det gamla skämtet om 3 å 4 kårer till en brinnande vedbod hör forntiden till, ty nu bör man ha lärt sig att en uttryckning är en god och billig övning. Till det betalande försäkringsbolagets tröst kan man meddela, att vi göra allt för att befälhavarna på platsen

skall förstå att så fort sig göra låter hemförlöva onödigt hjälp.

För den fortlöpande organisationen erfordras alltjämt: Statens och Försäkringsbolagens bistånd, ty pengar till landskärerna är alltjämt det svåraste problemet.

Landsbrandkärerna äro fattiga. Mycket fattiga. Och det värsta är att när det är fråga om slangköp m. m., då äro kommunerna också mycket fattiga.

Brandkonsulenterna önska på papper synligt stöd av länsstyrelserna. Detta förekommer i en del län. Biografer och pensionat få följa fastställda stadgar, men ålderdomshem, sjukhus och samlingslokaler får man snart sagt bygga hur som helst. Konsulenten äger ingen befogenhet till direkt ingripande. Ett exempel på behovet av konsulentens behörighet utgör följande samtal. En långdragen socken, som ser ut som en åtta, hade två små brandkårer. Man slog sina kloka huvuden ihop och dekreterade att den ena skulle slopas, ty därigenom skulle man ju spara 300 kronor om året.

"Konsulenten kan väl inte bestämman att vi ska ha två kårer". "Nehej, men se länsstyrelsen kan det". "Men det är ju inte konsulenten det". "Nej. Men se länsstyrelsen frågar allt konsulenten, innan den bestämmer".

Telegrafverkets inställning till telefonisternas förhållande vid alarmering verkar på landet försvagande i stället för förstärkande. Tyvärr. En förbättring är nödvändig.

Telefonisterna äro snälla människor, som gärna vilja hjälpa brandkärerna, men de måste följa instruktionen.

Att inkallelserna verka försvagande är oss alla bekant. Eller vad sägs om att från en kår med 2 brandbilar och 4 motorsprutor, plockas samtliga chaufförer och motorsprutskötare bort. Det är in-

te lätt att lära gubbar och barn att köra bilar och motorsprutor.

Vattenförsörjningen är av största betydelse. Staten måste träda emellan snart. Ty den enskilde skyller nu på kommunen, och kommunen på den enskilde. Kommunen vill inte bygga en damm som inte hela kommunen har nytta av. Det är påfrestande för konsulenten att ingripa med självtagen makt. Ibland lyckas det dock. En upplevelse kan vara av intresse. Under en åskperiod blev undertecknad ängslig för en by med 11 gårdar. Jag for dit och fick fatt i en av bönderna. "Gör mig den tjänsten att i eftermiddag få ut en man från vardera gården. Och så gräver Ni en damm just här, ty här finns det vatten". "Hur kan konsulenten begära det. Skall gödseln ligga kvar på åkern?" "Det begriper inte jag, för jag är ingen jordbrukare. Men det begriper jag, att om Ni inte gör det, så kommer vår Herre att låta åskan slå ner på midsommarafton i morgon. 60 kbm skall det vara. Jag kommer igen kl 9 i kväll". Med hjärtat i halsgropen körde jag dit på kvällen. Men döm om min förvåning! I dammen låg 60 kbm vatten och på stränderna stod 11 högfärdiga bönder. Det var därför åskan inte slog ner.

Slå vakt kring landsbrandkärernas frivilliga karaktär. Det blir dyrt med helt kommunala sockenkårer. Det står då inte längre på förrän man får multiplicera manskapsstyrkan 21,000 med 200 kr. Det blir genast 4,2 milj. kronor för kommunerna. Materielen får kommunerna gärna skaffa.

Vi behöva mycket mer propaganda för den bortglömda landsbygden. Kom ihåg att små snälla och oskyldiga barn tuttat på för nära 2 miljoner kronor under vårmånaderna. Anmärkningsvärt är att under samma period inga ladugårdar och halmstacker brunnit, där rätt propaganda bedrivits i folkskolorna.

Brandkärerna måste populariseras, ty detta förstärker brandväsendet. Folk fäster ögonen vid det som syns. Och mest vid det som är vackert. Genom detta och barnpropaganda rekryteras kärerna allra lättast. Pojkbrandkärerna äro att likna vid flottans gamla utmärkta skeppsgossekår.

Länsbolagen äro landsbrandkärernas hederliga farbröder. Med stor tacksamhet förlita vi oss på att de ej anse sig ha gjort nog vid

starten, utan alltjämt omhulda kärerna. Klockt vore nog om de, som på en del håll, mera anlitade konsulterna.

Önskligt vore om denna inledning finge giva anledning till diskussion och därmed följande för landsbygdens brandväsende värdefulla uppslag. Och livstecken från rena landsbygden skulle härvid säkert vara välkomna.

F. W. Kylberg.

Frostsäkerheten hos kemiska vattensläckare.

Vid provning inom en industri-anläggning av tvenne kemiska vattensläckare av den typ, i vilken syran förvaras i flaskor med rörlig blypropp, fungerade ingen av dem, varför de öppnades för undersökning. Härvid befanns syran i båda flaskorna frusen. Visserligen voro apparaterna placerade i uppvärmda lokaler, men då frost icke på flera månader varit rådande och utomhustemperaturen särskilt den senaste tiden före provet hållit sig vid omkring $+5^{\circ}$ och vattnet i apparaterna icke bar spår av isbildning, verkade förhållandet förvånande. Omladdningen hade verkställts av därvid van person och enligt försäkran efter gällande anvisningar.

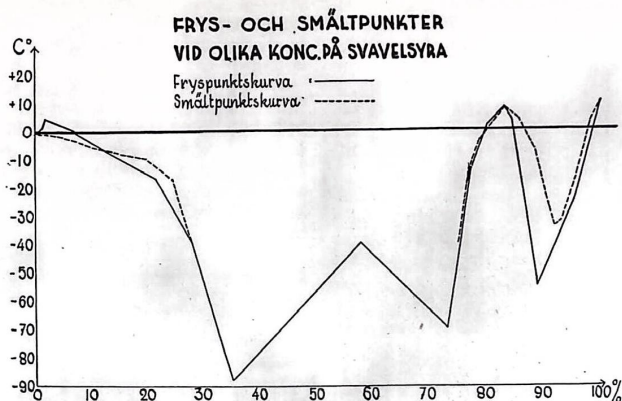
I de kemiska vattensläckarna alstras som bekant trycket medelst kolsyra, bildad genom en syras inverkan på en bikarbonatlösning. Som syra användes av olika skäl svavelsyra. Denna har emellertid i flera avseenden ganska ovanliga egenskaper. Bland annat är dess fryspunkt icke konstant utan varierar inom mycket vida gränser vid

olika koncentrationer och den följer dessutom till synes icke någon bestämd princip, såsom framgår av vidstående diagram.

Även inom yrkeskretsar torde den åsikten i allmänhet varit rådande, att kemiska vattensläckare, utan att särskild anordning vidtagits; förblivit funktionsdugliga inom frostfria lokaler, d. v. s. vid temperaturer över 0° C. Man har härvid utgått ifrån, att vattnets fryspunkt varit det avgörande. Och denna har för övrigt kunnat garanteras sänkt ända till -30° eller ännu lägre.

Denna utgångspunkt är emellertid icke utan vidare riktig. Det är tydligen i vissa fall icke vattnets utan svavelsyrans fryspunkt, som bestämmer apparatens frostsäkerhet.

Det har varit ett önskemål att använda svavelsyra av högsta möjliga koncentration i apparaterna för att därigenom vid användning få snabb och kraftig kolsyrebildning med därav föranlett högt tryck på vattenstrålen. Enligt diagrammet borde detta icke erbjuda

någon större svårighet utan att riskera syrans frysning över 0° . Den i handeln tillgängliga svavelsyrans koncentration mätes i grader Baumé ("Bé") och uppgives hålla 66° Bé, vilket motsvarar ungefär 96 %. I denna ringa utspädning ligger frostgränsen vid ungefär -20° . Och användes frostskydd i vattnet finnes ju möjlighet att sänka frostgränsen för svavelsyran ända ned till -39° genom utspädning till 92 %, vilket icke nämnvärt torde förringa kolsyrebildningen. (Det må dock framhållas, att reaktionen mellan syran och bikarbonatlösningen försiggår mindre snabbt i samma mån som temperaturen i vätskorna sänkes, exempelvis vid stark kyla.)

Såväl att beräkna som verkställa utspädning av svavelsyran erbjuder för den ovane vissa svårigheter. Dels måste ganska noggrant procenttal uppnås, dels kan vid felaktigt förfaringssätt så häftig reaktion (explosionsartad kokning) mellan syran och vattnet uppstå, att t. o. m. blandningskärlet springer sönder.

I apparater med igensmält svavelsyrebehållare (glasampull) verk-

ställes laddningen vid fabrik och med dess tillgång till laboratorium finnes naturligtvis ingen svårighet att uppnå avsedd koncentration liksom ej heller att senare i den slutna ampullen bibehålla densamma. När det gäller apparater med öppen flaska och blypropp, är emellertid förhållandet ett annat.

Svavelsyran har nämligen även den egenskapen att vara starkt hygroskopisk, d. v. s. den har stor benägenhet att absorbera fuktighet ur luften. I och med absorptionen sänkes givetvis koncentrationen samtidigt som volymen ökas. (Denna absorptionsförmåga utnyttjades ganska allmänt förr för att förhindra im- och isbildning på insidorna av dubbelfönster. Man placerade ett med svavelsyra delvis fyllt öppet glas mellan rutorna och ofta såg man, att vätskan flödat över).

De nu nämnda apparaterna om-laddas ofta av ägarna själva. Någon absolut säkerhet för rätt koncentration erhålles härvid icke. Redan i affären kan möjligen denna under lagring och upprepad tappning hunnit sjunka något. Vid längre tids förvaring hos förbrukaren

är detta ännu mera möjligt, särskilt om i flaskan använts vanlig kork, som snart frätes sönder och låter flaskan stå öppen.

Enligt fabrikantens anvisning skall före omladdning apparaten väl sköljas, dels för att skydda manteln mot sönderfrätning, dels ock för att vid påfyllning med ny bikarbonatlösning gasutveckling skall förhindras. Det förefaller troligt, att den ej initierade även sköljer syraflaskan, vilken alltså vid påfyllning av svavelsyra innehåller något vatten, varigenom koncentrationen omedelbart sänkes.

Tätningen mellan flaskan och blyproppen, vilken måste sitta löst för att vid apparatens vändning med säkerhet falla ur, är naturligtvis långt ifrån absolut. Fuktighet från vattnet kan alltså absorberas av svavelsyran. Flyttas slutligen en laddad apparat längre väg eller ofta, exempelvis å brandbil, ökas fuktigheten ovan vattnet eller detta kan t. o. m. tänkas direkt tränga in i flaskan.

Genom dessa omständigheter finnes således ganska stor möjlighet, att koncentrationen sänkes, så att fryspunkten kommer att ligga över vattnets. Härför behövs endast en sänkning från angivna 96 % till c:a 84 %.

Såsom framgår av diagrammet, följas vidare icke kurvorna för fryspunkt och smältpunkt åt, utan smältpunkten ligger vid vissa koncentrationer avsevärt högre. Vid en koncentration av omkring 86 % fryser syran vid ungefär -10° men smälter åter först vid $+5^{\circ}$. Här kan alltså inträffa, att apparaten fryser vid en tillfällig köldknäpp och förblir obrukbar relativt länge, trots att isbildningen i bikarbonatlösningen, om temperaturen håller sig några grader över noll, åter försvunnit. I fruset tillstånd absorberar svavelsyran icke fuktighet och koncentrationen kan således under dylikt förhållande

icke ytterligare sjunka, under den kritiska punkten.

I det till utgångspunkt tagna fallet torde syrans koncentration ha hållit sig vid omkring 82—84 %. Vid förfrågningar hos flera firmor, som pläga omladda kemiska vattensläckare, har det meddelats, att i inlämnade apparater svavelsyran stundom befunnits frusen, även när vattnet varit isfritt. Vanligen har iakttagelsen gjorts på våren, men åtminstone i ett par fall på hösten. Det har också meddelats, att svavelsyreflaskorna alltid sköljas och att det icke anses nödvändigt att låta dem torka före påfyllningen av ny syra. Även vid brandkärer ha samma iakttagelser gjorts.

Säkraste sättet att undgå frysing av svavelsyran synes vara att helt enkelt använda en koncentration av 78 %, då fryspunkten ligger vid -12° och smältpunkten vid -5° , vilket under normala förhållanden (då frostskydd i bikarbonatlösningen ej begagnas) och även vid ytterligare utspädning är tillfyllest. (Risken för utspädning minskas i detta fall, enär syrans benägenhet att absorbera fuktighet avtager vid lägre koncentration).

I en 12-liters apparat, som nu innehåller 280 gram svavelsyra, 600 gram bikarbonat och 11 liter vatten, skulle vattnet i syraflaskan med utgångspunkt från 96-procentig syra ökas med c:a 66 gram vatten för att med bibehållen syramängd erhålla 78 % koncentration och hela syrablandningen alltså från 280 till c:a 346 gram. Denna ökning av vattenmängden med 66 gram synes spela föga roll, när vid användning av apparaten blandning sker med ytterligare 11 liter, d. v. s. 11,000 gram.

Det skulle kunna tänkas en annan olägenhet. Vid syrans blandning med vatten uppstår värmeutveckling, som givetvis berör även den bildade kolsyregasen. Då gas

har hög utvecklingskoefficient (volymen ökas med 1/273 vid 1° temperaturförhöjning) är det av värde, att temperaturstegringen och sålunda gasens utvidgning sker just när apparaten sättes i funktion, varigenom trycket i munstycket ökas. Vid laboratorieförsök har det emellertid visat sig, att med användande av 280 gram 96 % syra och 15-gradigt vatten i apparaten temperaturen i den bildade gasen stegras till 19°, medan däremot med 346 gram 78 % syra motsvarande gradtal blir 18°. Skillnaden blir så ringa, att den synes sakna betydelse.

Detta har också bekräftats vid ett flertal praktiska försök. Strållängden blev i förra fallet 11,5 m och den tid, under vilken användbar stråle erhöles, 1 minut och 25 sekunder, medan i senare fallet motsvarande siffror blevo 11,0 m och 1 minut och 30 sekunder. Temperaturförhöjningen i vattnet blev här 7 resp. 5°.

Det kan tyckas egendomligt, att den omnämnda frysningsrisken vid dessa apparater icke tidigare mera allmänt uppmärksammas. Detta torde emellertid bero på, dels att de, som gjort iakttagelsen, icke närmare reflekterat häröver och därför ej påtalat förhållandet (möjligen även av det skälet, att

man trott, att något fel vid föregående laddning begåtts), dels att dessa apparater i regel icke placeras i oeldade eller alltför dåligt uppvärmda lokaler. Där detta emellertid sker, torde vara skäl att efter kyla undersöka dem. Det bör även vara lämpligt att ägna omladdningen mera uppmärksamhet än hittills (låta verkställa denna av sakkunnig person). Dessutom synes i instruktionen för apparatens omladdning bestämmelsen om syrans sammansättning böra ändras från nuvarande "rå koncentrerad svavelsyra (spec. vikt 1,83) till 346 gram 78 % rå svavelsyra". Härigenom kanske större noggrannhet vid expedieringen kan påräknas.

Slutligen må framhållas lämpligheten av, att innan en apparat omladdas, den gamla laddningen utnyttjas genom att apparatens funktion demonstreras för all personal, som vid eldsvåda kan tänkas komma att betjäna densamma. Erfarenheten från brandsyn giver vid handen, att inom lokaler, där kemiska handsläckare (detta gäller alla typer) äro utplacerade, sällan någon av där arbetande personer sett en dylik i användning, vilket givetvis är ett stort fel.

Curt Bergström.

Tidskriften utkommer med 12 nummer årligen.

Årsprenumerationspriset är 4: — kr. för enskilda exemplar och 2: — kr. pr ex., då minst 5 ex. samtidigt rekvireras.

Annonspriserna pr gång äro:

Första eller sista annonsidorna	—	efter överenskommelse.	
Helsida	80 kr.	Kvartsida	25 kr.
Halvsida	45 "	Åttondelssida	15 "

Vid annonsering minst 4 ggr lämnas 15 % rabatt.

Eftertryck ur tidskriften medges endast om källan anges.

FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN.

Östergötlands Brandkårsförbund.

Brandkonsulent: Brandchef A. K:son Leijonhufvud. Exp.: Brandstationen, Linköping. Tel. Brandkåren.

Ur styrelsens årsberättelse för 1942.

Förbundets styrelse har under året utgjorts av landshövding Karl Tiselius, ordf. till 3 juli, och landshövding friherre Carl Hamilton, ordf. från den 3 juli intill årsmötet 1944, direktör Per Tollin, vice ordf., direktör C. L. Sabelström, kassaförvaltare, och godsförvaltare Åke Joachimsson, Linköping, samtliga valda för tiden intill årsmötet 1944, kantor K. A. Hedrén, Viby, och kapten Johan Segerstéen, Hamra, valda för tiden intill årsmötet 1945 samt landsfiskal C. G. Sundius, Valdemarsvik, och byggmästare Karl Hamnäs, Väderstad, valda för tiden intill årsmötet 1943.

Suppleanter: Folkskollärare E. Wahlström, Ljungsbro, brandchef Tore Nylund, Vadstena, brandchef Henrik Carlsson, Borensberg, och f. d. brandchef Aug. Wallentin, Motala.

Genom Östergötlands läns Brandstodsbolags ekonomiska stöd har Brandkårsförbundet under det gångna året varit i tillfälle tilldela 50 brandkärer vardera 75 kronor i omkostnadsbidrag. Arbetet för stärkandet av brandväsendet å länets landsbygd har fortgått i vanlig ordning. För att emellertid göra detta arbete mera effektivt har förbundet från och med den 1 oktober delat länet i två konsulentdistrikt, ett östligt och ett västligt. Till konsulenter i dessa distrikt ha utsetts vice brandchef Rosinander, Norrköping, och brandchef Leijonhufvud, Linköping.

Vid årsskiftet voro till Brand-

kårsförbundet anslutna 53 frivilliga brandkärer, 21 bruks- och industribrandkärer, 21 borgarbrandkärer samt 2 yrkesbrandkärer eller tillsammans 97 brandkärer.

De till Brandkårsförbundet anslutna brandkärerna disponerade vid årsskiftet ej mindre än 177 bogserbara motorsprutor, 18 brandautomobiler med fasta pumpar, 68 redskapsautomobiler samt 1 flodspruta.

Besök och organisationsarbete för bildande av nya frivilliga brandkärer ha av brandkonsulenterna verkställts i Normlösa, Ljung, Sya, Stjärntorp, Vånga och Bankekind. Detta arbete ledde till att Ljungs frivilliga brandkår anslöt sig till förbundet och att Vånga frivilliga brandkår ingår i förbundet vid årsskiftet 1942—43. I övrigt ha till förbundet anslutit sig Tjällmo kommunala brandkår, de frivilliga brandkärerna i Hägerstad och Rök samt industribrandkåren vid Engel-fabrikerna i Motala.

De besök, som brandkonsulenterna under året gjort vid de till förbundet anslutna kårerna, uppgingo till 24. Härvid har verkställts instruktioner, övningar av olika slag samt föredrag m. m. Skriftlig rapport över verksamheten har avgivits till Brandkårsförbundets styrelse och till Svenska Brandkärernas Riksförbund.

Årsmötet hölls i Linköping den 3 juli under mycket ringa anslutning. Förhandlingarna avhöllös å

Linköpings brandstation. I anledning av ordförande landshövding Karl Tiselius förhinder leddes förhandlingarna till en början av vice ordf. direktör Per Tollin. Till ordförande för tiden intill årsmötet 1944 valdes landshövding friherre Carl Hamilton. Vice ordf. hälsade ordföranden välkommen, varefter ordförandeskapet övertogs av landshövdingen.

Vid årsmötet i övrigt företagna val utföll sålunda:

Till styrelseledamöter för tiden intill årsmötet 1945 återvaldes i tur avgående ledamöterna kantor K. A. Hedrén, Viby, och kapten Johan Segerstéen, Hamra.

Till styrelsesuppleanter återvaldes i följande ordning: folkskollärare Einar Wahlström, Ljungsbro, brandchef Tore Nylund, Vadstena, brandchef Henrik Carlsson, Borensberg, och f. d. brandchef Aug. Wallentin, Motala.

Till revisorer omvaldes friherre Gustaf Lagerfelt, Frösle, och kapten C. E. Parment, Skänninge.

Till revisorssuppleanter återvaldes lantbrukare Josef Pettersson, Kättilstad, och brandchef B. Hermansson, Norrköping.

Eftersom särskild instruktionskurs skulle anordnas senare under året förekom vid årsmötet i övrigt intet.

Instruktionskurs avhölls i Linköping under tiden den 3 till den 5 september under stor anslutning från förbundets medlemmar. Kursen öppnades av landshövding friherre Hamilton efter samling å brandstationen. Först demonstrerades utställd materiel, varefter sekreteraren i Svenska Brandkårens Riksförbund, kapten Erik Gillner, höll föredrag om brandlageförslaget. Den 4 september förekom föredrag om brandsyn å landsbygden av ingenjör J. Göransson, hemortsförsvaret av hemortsförvarsassistent O. Hemer, hemskyddsfrågan å landsbygden av vice brandchef de Brun och på eftermiddagen eldsläckningsspel, som leddes av brandchef Leijonhufvud.

Lördagen den 5 september höll brandmästare Karlsson vid Norrköpings brandkår föredrag om pumpar, varefter vidtog praktisk pumpskötsel å brandstationen. I och med detsamma var instruktionskursen avslutad.

Kronobergs läns Brandkårsförbund.

Brandkonsulent: Brandchefen *H. Forssman*, Växjö. Exp.: Brandstationen. Tel. 2817.

Ur redogörelse för verksamheten under år 1942.

Styrelsen för Kronobergs läns Brandkårsförbund får härmed avge berättelse över förbundets verksamhet under år 1942.

Styrelsen består av följande ledamöter: Landshövding A. Beskow, ordf., överstelöjtnant H. Forssman, vice ordf., bruksägare I. Ekströ-

mer, ingenjör Sew. Berg, verkmästare G. Lundgren, brandchef J. A. Ståhl samt hemmansägare J. Gummesson, representant för Kronobergs läns Försäkringsbolag.

Suppleanter äro: Folkskollärare B. Blomqvist, lantbrukare Axel Svensson, representant för Krono-

bergs läns Försäkringsbolag, brandchef F. Kronström samt ingenjör E. Christiansson.

Revisorer äro: Grosshandlare S. Persson och ingenjör E. Frieman med kamrer H. Karlsson och grosshandlare J. Fransson som suppleanter.

Som förbundets kassaförvaltare och sekreterare har vice brandchef T. Gussing tjänstgjort.

Verksamheten.

Den 31 dec. 1942 voro 52 brandkärer anslutna till förbundet, vilket innebär en ökning av antalet anslutna kärer med 1 st.

Brandchefen i Växjö, överstelöjtnant H. Forssman, har under året fungerat såsom konsulent och har i denna egenskap besökt följande brandkärer: Skruv, Öjaby, Lessebo, Älmhult, Ljungby, Strömsnäsbruk, Markaryd, Delary, Klavreström, S:t Sigfrids sjukhus, Alvesta, Smålands Yllefabriker, Ekeberga, Kosta, Lenhovda, Moheda, Pjätteryd, Tolg, Uråsa, Värends Nöbble samt Väckelsång.

Vid brandkonsulentens besök ha i regel övningar ägt rum, varjämte föredrag och instruktioner hållits angående förfarande vid brandsläckning och övningar samt om materielens skötsel och andra frågor, som för brandskyddet äro av intresse. I stor utsträckning ha va brandkärerna begärt råd och upplysningar angående anskaffning och underhåll av brandmateriel, anordnande av vattentillgång för brandsläckning, alarmeringsanordningar m. m.

Utbildning för brandbefäl och sprutmaskinister voro anordnade dels den 15—17 juni dels den 23—24 november. Kurserna, som voro förlagda till brandstationen i Växjö, leddes av brandchef Forssman med yrkesbrandkårens personal som lärare och instruktörer. I den första kursen deltog 36 man från

22 brandkärer, i den senare 34 man från 17 brandkärer.

Dagordningen omfattade såväl teoretiska som praktiska lektioner, med huvudvikten lagd på den praktiska utbildningen.

Brandkårsförbundets årsmöte, som avhölls den 27 juni, var förlagt till Växjö. Förhandlingarna, vid vilka 25 st. brandkärer voro representerade, leddes av förbundets ordf. landshövding A. Beskow. Bland de närvarande märktes jämväl ett antal representanter för Växjö stads myndigheter.

Efter de stadgeenliga förhandlingarna höll överstelöjtnant Forssman föredrag över ämnet "Brandskyddet i stöpsleven", en omfattande redogörelse dels för det av brandförsvarsutredningen avgivna betänkandet, dels för övriga under senaste året inom landet vidtagna brandskyddsåtgärder av större betydelse.

På brandstationen i Växjö hade senare ordnats en tävling mellan brandkårsavdelningar i följande genrar:

- 1) Slangutläggning 300 meter.
- 2) Förflyttning av motorspruta 100 meter, angöring av densamma till brunn, utläggning av en grenad slangledning, resning av skarvstegar samt vattengivning.
- 3) Resning av skarvstegar samt livräddning med manskapslina.

I tävlingen, där kortast använda, sammanlagda tiden fällde utslaget, deltog sju brandkärer med vardera ett lag, bestående av chef, maskinist, sex man.

Som segrare utgick efter hård tävling Braås brandkår, som erhöll Brandkårsförbundets hederspris. Ordningsföljden mellan övriga lag blev: 2. Bergunda-Öjaby brandkår, Odenius hpr, 3. Alvesta brandkår, Brandkårsförbundets hpr, 4. Vislanda brandkår, Brandkårsförbundets hpr, 5. Lenhovda brandkår, 6. Ljungby brandkår samt 7. Moheda brandkår.

Sedan tävlingarna avslutats paraderade deltagarna genom staden och verkställde förbimarsch för förbundets ordförande. Därefter bjöd förbundet samtliga i förbunds- möte och tävlingar deltagande, sammanlagt inemot 100 personer på kaffe på utställningsrestauran- ten. Efter sammankomsten var till- fälle berett att studera den i sta- den pågående 600-års jubileums- mässan.

Den omfattande verksamhet, som sedan förbundets bildande pågått för att förbättra brandkårernas or- ganisation, utrustning och utbild- ning, har under året visat ytterli-

gare framsteg. Sålunda voro vid årsskiftet 51 brandkårer utrustade med motorsprutor och 25 st. med brandbil. Brandkårernas släck- ningsarbete på brandplatserna ut- föres i regel på ett förtjänstfullt sätt, varigenom årligen stora eko- nomiska värden räddas.

Förbundets ekonomiska ställ- ning.

Förbundets verksamhet har kun- nat fullföljas huvudsakligen tack vare det årliga bidrag, som bevil- jas av Kronobergs läns Försäk- ringsbolag, samt de bidrag, som erhållits från Svenska Brandkåre- nas Riksförbund.

Västerbottens läns Brandkårsförbund.

Brandkonsulent: Major K. Ekdahl. Exp.: Storgatan 107, Umeå. Tel. 2202.

Ur styrelseberättelsen för år 1942.

Styrelsen vill till en början erin- ra om den förlust brandkårsförbun- det lidit genom landshövding G. Roséns bortgång. Ett av landshöv- ding Roséns många verksamhets- fält var länets frivilliga brandkårs- rörelse. Landshövdingen har varit förbundets, styrelsens och arbets- utskottets ordförande alltsedan för- bundet bildades och har nedlagt ett utomordentligt arbete och in- tresse för förverkligandet av för- bundets syfte.

Med tacksamhet för vad lands- hövdingen Rosén betytt för länets brandkårsförbund och dess utveck- ling sörjer förbundet vid hans bortgång förlusten av dess ledare. Frid över Hans minne.

1. Verksamheten.

Brandkårsförbundets strävan att municipalsamhällenas brandkårer

även skulle utgöra huvudcentraler för resp. kommuners brandskydd, varvid genom kommunens förmed- ling i samhällena skulle organisie- ras tvenne utryckningsenheter, som vid behov genom släckningsavtal skulle bistå hela kommunen, har under året genomförts. Önskemålet är även att i municipalsamhällena skulle uppföras brandstationer, till vilka de kommunala brandkåre- rna kunde sända slang för torkning och lagning, samt att brandbilar stationerades därstädes. Även i det avseendet har organisationsplanen gått framåt, enär i länets 2 köpin- gar och 31 municipalsamhällen nu finnas 17 brandstationer och medel anvisats för byggande av ytterli- gare 6. 27 brandbilar äro nu sta- tionerade i köpingarna och muni- cipalsamhällena. Bland kommuner- nas brandkårer finnas ännu några,

som ej ordnat sitt brandväsende fullt tillfredsställande. Förbundet har genom skrivelse anmodat resp. kommunalnämnder och brandstyrelser att genom anslag i byarna kungöra varifrån eldsläckningshjälp skall begäras. Som regel har vid kommunernas brandkåre endast brandchef och materialförvaltare erhållit arvode. Förbundet söker utverka att även brandmännen skola erhålla ersättning för övningar och detta har förverkligats i de flesta kommuner.

Till brandkårsförbundet är nu anslutna 83 brandkårer och ytterligare 6 är under organisation.

Brandkonsulenten har besökt 76 brandkårer, varvid övningar och föredrag m. m. hållits. Konsulenten har även deltagit i sammanträden rörande brandkårsorganisationer och materialanskaffning samt biträtt vid upprättande av brandordningar för kommuner som ännu ej fått dessa fastställda. Förslag till brandreglemente för industrier har överlämnats. I årsrapporten till länsstyrelsen meddelas, vad som utförts i samtliga kommuner och municipalsamhällen för stärkandet av brandskyddet, samt framhålles vissa önskemål för att brandförsvaret skall anses vara fullt betryggande ordnat.

2. Anslag till kommunerna.

Brandkårsförbundet har till 26 kommuner överlämnat 5,000 kronor för stärkande av dessas brandskydd. Länet's brandbefälsförening har erhållit 500 kronor till sitt föfogande. Genom Riksförbundet har av statsmedel 2,800 kronor fördelats mellan nyorganiserade brandkårer.

Brandkårsförbundet har hittills under sin verksamhet till kommunerna utdelat 27,500 kr., vartill kommer ovannämnda belopp från staten.

3. Årsmöte.

Årsmötet avhölls i Umeå den 9 juni under ordförandeskap av brandchef G. Renhorn, Skellefteå. Ordföranden och vice ordföranden voro förhindrade närvara vid mötet. Styrelsens förslag att organisera länet's brandkårer i tre brandkårskretsar, nämligen Umeå, Skellefteå och Lycksele, bifölls. I varje krets skulle årligen hållas en instruktionskurs och årsmötet skulle alternerande förläggas till kretsarna. Brandkonsulenten höll föredrag om "Några aktuella brandskyddsfrågor inom länet", varefter följde diskussion.

Riksförbundets förtjänstmedaljer utdelades i silver till brandcheferna E. Wennerberg, Åsele, K. S. Johansson, Teg, Z. Andersson, Väpnäs, samt i brons till brandmannen A. Nygren, Åsele.

4. Kurser.

Den 7—29 april hade Statens Brandskola anordnat brandbefälskurs kategori III i Umeå under brandchef G. Björns ledning. Bland lärarna märktes brandchefen i Karlstad A. Engström, som i samband med militärtjänstgöring i Umeå välvilligt ställt sin stora erfarenhet till kursens förfogande. I kursen deltog 22 brandchefer från köpingarna och municipalsamhällena samt dessutom tre elever från I 20 och två från K 4. Statens Brandskolas rektor, kaptan T. Mohlin, besökte kursen under tvenne dagar och höll därvid flera intressanta föredrag och lektioner. Vid en festlighet i samband med kursens avslutande visade brandkonsulenten en del bilder från eldsvådor i länet under senare år, varjämte kursdeltagarna fingo redogöra för erfarenheter från bränder, som förekommit i deras hemort.

Under oktober månad anordnade förbundet motorsprutkurser i Storuman den 17, Skellefteå den 19 och Umeå den 20. I dessa kurser

deltogo omkring 100 brandmän från 67 brandkårer. Riksförbundets sekreterare, kapten Erik Gillner, närvar vid kursen i Umeå. Genom tillmötesgående från A.-B. Pumpindustri hade ingenjör Uno Arild ställts till förfogande som sakkunnig ledare och instruktör för kurserna, som omfattade såväl teori som praktik. Kurserna avslutades med en fråge-timme, varvid deltagarna fingo framhålla olika svårigheter, som de ställts inför under brandtjänsten i hemorten.

5. Styrelsen.

Brandkårsförbundets styrelse har under året bestått av: Landshövding G. Rosén, ordf. brandchef G. Björn, Umeå, vice ordf., direktör Oscar Rönnerberg, Umeå, kassör, brandchef Germund Renhorn, Skellefteå, brandchef K. Gavelin, Vilhelmina, landstingsman Ludwig Brännström, Skellefteå, samt landsfiskal Hugo Aström, Vindeln, med brandchef Ivar Söderström, Holmsund, brandchef Arvid Lindberg, Jörn, maskinisten H. Teglund, Vännäsby, och direktör Eskil Nygren, Skellefteå, som suppleanter.

6. Räkenskaperna.

Brandkårsförbundets räkenskaper under året utvisar följande:

D E B E T.

Ingående balans från år 1941.

Innestående i Skandinaviska Banken	2,935: 66	
Innestående i Sundsvalls Enskilda Bank	1,862: 89	
Kassabehållning	860: 87	5,659: 42

Inkomster under år 1942.

Inbetalda årsavgifter: av kommuner	3,480: —	
D:o av brandbolag	8,630: —	
D:o av industrier	300: —	12,410: —
Anslag av Riksförbundet	3,100: —	
Räntor	116: 84	15,626: 84
		<u>Kronor 21,286: 26</u>

K R E D I T.

Utgifter under år 1942.

Brandkonsulenten: arvode	2,400: —	
reseersättningar	1,480: 65	
post- och telefonavgifter	117: 70	3,998: 35
Styrelsens resor och dagtraktamenten		572: 65
Kostnader för brandkårkursen		1,775: 85
Kostnader för motorsprutskötarekurs		444: 40
Bidrag till brandkårernas utrustning		7,800: —
Brandkårsavgifter till Riksförbundet		770: —
Diverse utgifter		253: 48
		<u>15,614: 73</u>

Utgående balans till år 1943.

Innestående i Skandinaviska Banken	2,296: 99	
Innestående i Sundsvalls Enskilda Bank	2,943: 16	
Kassabehållning	431: 38	5,671: 53
		<u>Kronor 21,286: 26</u>

MEDDELANDE

Sveriges Standardiseringskommissions årsredogörelse 1942

har nu utkommit och innehåller bl. a. en sammanfattning av det inhemska standardiseringsarbetets utveckling och läge, vilken här återtages.

"Under de förhållanden, som rått under året med allt större materialknapphet samt ökade produktionsvårigheter, har standardiseringsarbetet blivit allt betydelsefullare för att rationalisera tillverkningen och spara material. Inom helt nya områden har arbetet igångsatts, och de redan existerande kommittéerna ha fått sin arbetsbörda utökad. Det är under sådana förhållanden glädjande, att både statsmakterna och enskilda visat sitt stora intresse, vilket tagit sig uttryck i dels ökat statsanslag dels även i stora ekonomiska bidrag från privatindustrien.

Inom Sjukhusens Standardiseringskommitté (SSK) har sedan lång tid tillbaka pågått arbeten med standardisering av medicinglas. Då det har ansetts viktigt att detta arbete skulle utvidgas till att omfatta även annat glasemballage, beslöt kommissionen under året, att en allmän kommitté skulle tillsättas för att på basis av SSK:s arbeten utarbeta standard för glas. Förslag till standard för glasgänger har utarbetats och kommer med all säkerhet att vara definitivt färdigt under år 1943. Förslaget har diskuterats dels med de nordiska länderna dels även vid en konferens i Berlin, och grundade förhoppningar finnas för att det kan läggas till grund för en inter-

nationell standardisering på området.

I samarbete med Färg- och Fernissfabrikanternas Förening samt Sveriges Bleckvaruindustriförening har standardförslag för bleckemballag för färgindustrien utarbetats, vilket även diskuterats med de nordiska länderna. Förslaget kommer att slutgiltigt behandlas under år 1943.

Behovet av en mera allmän standardisering av allt emballage har gjort sig starkt gällande. Med anledning härav har kommissionen satt sig i förbindelse med Livsmedels- och Industrikommissionerna för tillsättande av en gemensam kommitté samt för erhållande av medel för arbetets bedrivande. I slutet av året har med anledning härav de båda statliga kommissionerna gemensamt underställt Kungl. Maj:t ett förslag att av medel, som Livsmedelskommissionen förfogar över, skulle en viss summa per månad under ett år framåt ställas till Standardiseringskommissionens förfogande.

Standardisering av pappersformat har lösts i så måtto, att kommissionen såsom standard för affärshandlingar fastställt de metriska formatens A-serie. Till kuvert för dessa har fastställts C-formaten. På grund av svårigheten att nu importera millimeterpapper har den svenska tillverkningen ökat starkt. Det har härvidlag visat sig, att antalet typer och storlekar av olika slag dylikt papper är mycket stort, varför en begränsning

vore önskvärd för att rationalisera tillverkningen och sänka utförsäljningspriset. Från olika statliga och kommunala verk samt enskilda industriföretag har inhämtats uppgifter om vilka olika slag av millimeterpapper, som användas, även om ungefärliga uppgifter om årsbehovet. Det inkomna materialet har sammanställts och standardförslag utarbetats.

Tillsammans med *Tekniska Nomenklaturcentralen (TNC)* har utgivits "Internationella bokstavsbe-teckningar för fysikaliska storheter och måttenheter", vilka beteckningar av kommissionen rekommenderats till praktisk användning. Samarbete bedrivs med TNC för

att främja ett riktigt tekniskt språkbruk. Samtliga utarbetade standardförslag underställas således centralen för språklig granskning.

Det är av stor vikt att kännedom om kommissionens verksamhet sprides till alla institutioner och enskilda firmor och personer, vilka i sitt arbete kunna dra nytta av standardiseringsarbetet. Genom artiklar både i dagspress och fackorgan samt föredrag inom olika föreningar och sammanslutningar har upplysningar givits om utförda och planerade arbeten även om standardiseringens stora nytta för det allmännas och enskildas bästa.

Förslagsritningar och arbetsbeskrivningar

å i "Meddelande N:r 16/1935 från Riksförbundets arbetskommission" omnämnda brandstationstyper kunna erhållas från S. B. R:s exp. till nedanstående priser:

En vitkopia i skala 1:100 av

Typ I, A	50 kronor
„ I, B	50 „
„ II	100 „
„ III	75 „
„ IV	150 „
„ V, A	100 „
„ V, B	150 „
„ VI	250 „

Varje ytterligare exemplar vitkopia av samma typ betingar ett pris av 75 öre.